

DUURZAAMHEIDSVISIE

Nationaal Park Oostvaardersplassen

DEEL 1: DOELEN EN PARKPRINCIPES

8 juni 2016

Voor veel mensen in Nederland is natuur vooral iets moois waar je naartoe gaat om te recreëren. De functie van natuur is echter veel essentiëler. De natuur stelt ons in staat om te leven. Ze zorgt ervoor dat we kunnen ademen, eten en drinken. Ze biedt ons materialen, energie, en nog veel meer.

› Oostvaardersplassen Avond
Door Eva-Maria Kintzel

INHOUD

1. INLEIDING	4
2. VISIE & MISSIE	6
3. PRESTATIEDOELEN	8
4. PARKPRINCIPES	14
5. HANDELEN NAAR DE DOELEN EN PRINCIPES	16
AFBEELDINGEN	18
COLOFON	19

1. INLEIDING

De Oostvaardersplassen verrijken de provincie Flevoland en Nederland met een uniek stuk nieuwe, wilde wetlandnatuur. De doorontwikkeling van het gebied en de aanvraag voor de officiële status van een Nationaal Park is van groot belang om internationaal zichtbaarheid en waardering te creëren voor de natuur die Nederland en de provincie Flevoland te bieden hebben. Als onderdeel van de aanvraag voor de officiële status van een nationaal park leggen Staatsbosbeheer, de Provincie Flevoland, de gemeente Almere en de gemeente Lelystad in dit document de uitgangspunten vast voor de duurzame doorontwikkeling van de Oostvaardersplassen.

OOSTVAARDERSPLASSEN: UNIEKE WILDERNIS

Flevoland heeft de Oostvaardersplassen, een unieke wetlandnatuur met een krachtig ecosysteem. De Oostvaardersplassen dragen op veel manieren bij aan de levensstandaard en de duurzame ontwikkeling van Flevoland en haar inwoners. Om die waarden van de Oostvaardersplassen volledig te benutten bundelen Staatsbosbeheer, Provincie Flevoland, gemeente Almere en gemeente Lelystad hun krachten om voor dit unieke natuurgebied de status 'Nationaal Park' aan te vragen.

TOONBEELD VAN DUURZAAMHEID

De Oostvaardersplassen moeten een internationaal erkend en gewaardeerd toonbeeld van ecologische, sociale en economische duurzaamheid zijn. Door aandacht te besteden aan duurzame doorontwikkeling van het park ontstaan kansen en kan het park aansturen op een zo groot mogelijke positieve impact op de regio en zelfs daarbuiten.

ECOLOGISCHE IMPACT

Door ruimte te geven aan autonome natuurontwikkeling ontstaat een robuust en veerkrachtig ecosysteem met inheemse flora en fauna dat substantieel bijdraagt aan lokale, nationale en internationale natuurwaarden.

SOCIALE IMPACT

Het park draagt bij aan het welzijn van bezoekers en inwoners van Flevoland. De natuur biedt ruimte om te ontspannen, om tijd met elkaar door te brengen en om mensen te verbinden met de natuur. Participatie van lokale stakeholders zorgt voor binding met de regio en draagt bij aan een trots en tevreden gevoel over al het moois dat het gebied te bieden heeft.

ECONOMISCHE IMPACT

De exploitatie van het park is financieel veerkrachtig en werkt als katalysator voor regionaal ondernemerschap op bijvoorbeeld het gebied van: nieuwe verdienmodellen, materiaalkringlopen, autonome en verantwoorde energievoorziening en schone mobiliteit.”

› Grote grazers zorgen voor natuurbeheer
Foto door Svdmolen

OVER DEZE DUURZAAMHEIDSVISIE

Het doel van deze duurzaamheidsvisie is om de doelen, de ambities, de benadering en het handelingsperspectief uiteen te zetten voor de doorontwikkeling van het park. Om deze reden schrijft deze visie geen oplossingen voor. De visie biedt een kapstok die inzetbaar is in alle (deel) projecten en werkgroepen die werken aan de aanvraag voor de officiële status van een Nationaal Park en de verdere doorontwikkeling van het gebied. De kapstok maakt het mogelijk voor alle werkgroepen en toekomstige project om doelen op een uniforme manier te formuleren en te monitoren.

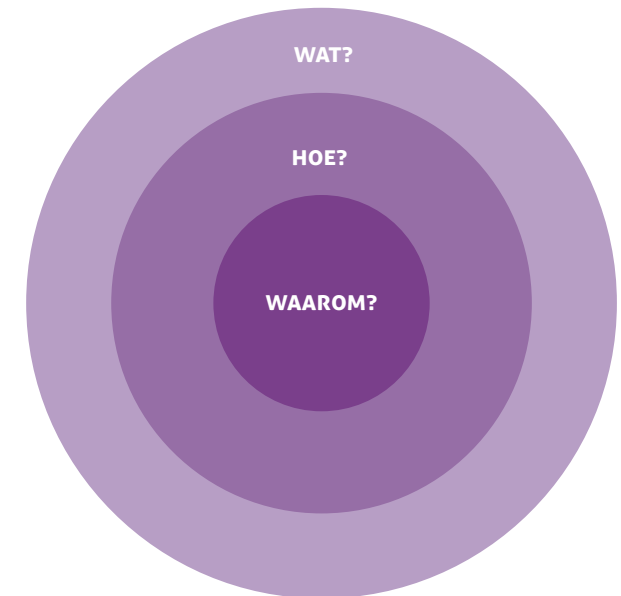
De duurzaamheidsvisie bestaat uit drie delen, gebaseerd op de vragen:

- 1 **Waarom** is het belangrijk dat het park bestaat; welke bijdrage levert het aan Flevoland, Nederland, Europa en de wereld?
- 2 **Hoe** ontwikkelt het park zich?
- 3 **Wat** heeft het park te bieden, wat is er te doen en te zien?

De antwoorden op deze vragen zijn in de onderstaande hoofdstukken uitgewerkt. Samen vormen ze de duurzaamheidsvisie van Nationaal Park Oostvaardersplassen.

- › **Waarom:** De visie, missie en prestatiedoelen zijn uitgewerkt in hoofdstukken 2 en 3.

- › **Hoe:** Parkprincipes en het handelen naar de doelen en de parkprincipes zijn omschreven in de hoofdstukken 4 en 5.
- › **Wat:** Deel 2 'het inspiratieboek' bevat inspirerende voorbeelden, ingrediënten en mogelijke activiteiten. De voorbeelden omschrijven hoe invulling gegeven kan worden aan de diversie parkfuncties.

› Structuur en kernvragen van de duurzaamheidsvisie (gebaseerd op de 'Golden Circle' van Simon Sinek)

2. VISIE & MISSIE

Het park de Oostvaardersplassen moet niet zomaar één van de 20 Nationale Parken van Nederland worden, we willen dat het park een internationaal erkend en gewaardeerd toonbeeld is van ecologische, sociale en economische duurzaamheid.

Hoewel Flevoland door mensen is drooggelegd, verloopt de ontwikkeling van het natuurgebied met minimale menselijke invloeden. Deze unieke setting maakt het park extra bijzonder. Dit uitgangspunt en de wens voor een ambitieuze duurzaamheidsaanpak staan centraal in de visie, missie en de doelen van de doorontwikkeling van het park.

VISIE

In 2030 is het Nationaal Park Oostvaardersplassen internationaal bekend en wordt gewaardeerd om haar unieke wetlandnatuur, de Flevolandse setting en de identiteit: New Land, New nature. De natuur krijgt er de ruimte om zich op dit nieuwe stuk land - met minimale menselijke invloed - te ontwikkelen. Bezoekers, omwonenden en ondernemers genieten van de vrije natuur en raken geïnspireerd om duurzaam te leven.

Het parkmanagement en de uitvoeringsorganisaties worden gewaardeerd om hun beleid en werkcultuur. Het park laat zien hoe je kan leven van wat het gebied je geeft en dat lokale, klimaatneutrale kringlopen en natuurontwikkeling heel goed hand in hand gaan. Passie voor de natuur, het actief betrekken van de gemeenschap en hun wensen zorgen ervoor dat het altijd een bijzonder en zeer gewaardeerd Nationaal Park blijft.

ONZE MISSIE

Met het behoud en de doorontwikkeling van het Nationale Park bieden we ruimte voor ongestoorde ontwikkeling van de natuur en dragen we bij aan het imago van de regio, het welzijn van bewoners en bezoekers en de economische ontwikkeling van de regio.

Onze werkwijze en de activiteiten die we in en om het park initiëren, vergroten de waardering voor de natuur en stimuleren een verantwoorde en duurzame levensstijl bij bezoekers, omwonenden, onze medewerkers en alle andere stakeholders die betrokken zijn bij de doorontwikkeling en exploitatie van het park.

› Wilde Koniksparden Oostvaardersplassen in wintertijd
Door Astrid Van Wesenbeeck

3. PRESTATIEDOELEN

Om invulling te geven aan de ambities voor ecologische, sociale en economische duurzaamheid en als kapstok voor de doorontwikkeling van het park zijn doelstellingen uitgewerkt voor prestatiegebieden:

- 1 **Energie (inclusief mobiliteit & transport)**
- 2 **Materialen**
- 3 **Ecosysteem**
- 4 **Soorten (biodiversiteit)**
- 5 **Cultuur**
- 6 **Economie**
- 7 **Gezondheid**
- 8 **Geluk**

De prestatiedoelen beschrijven per thema het ambitieniveau waar het park naar toe werkt.

In de volgende stappen van de ontwikkeling van het masterplan voor de Oostvaardersplassen zullen deze doelen concreet ingevuld en onderbouwd worden met maatregelen. De maatregelen worden vervolgens in een routekaart opgenomen zodat ook de tijdlijn voor de realisatie van de doelen duidelijk is.

ENERGIE & MATERIALEN

Het park heeft een klimaatneutrale energievoorziening die functioneert op lokale hernieuwbare bronnen.

Voor de ontwikkeling en exploitatie van het park wordt gewerkt met circulaire, verantwoorde en gezonde materiaalstromen.

In het park (de kern en de binnenring) rijden schone en stille voertuigen.

CULTUUR & ECONOMIE

De exploitatie is financieel robuust en de bestuurlijke en uitvoerende organisaties zijn veerkrachtig opgezet. Natuurbehoud, kennisdeling en duurzaam & sociaal ondernemerschap (bv. recreatie en toerisme) dragen bij aan een divers businessmodel met inkomsten uit een breed portfolio van activiteiten.

Het Park verbindt mensen, draagt bij aan de lokale economie, waardering van de natuur en een klimaat voor bewust en duurzaam handelen.

ECOSYSTEEM & SOORTEN

Natuurlijke processen, autonome ontwikkeling van de natuur en de Natura2000 doelen staan voorop. De natuur krijgt de ruimte om zich vrij te ontwikkelen. Het park is een voorbeeldgebied in het omgaan met dilemma's t.a.v. "vrij" natuurbeheer.

Het park biedt ruimte aan inheemse flora en fauna van internationale betekenis. Er wordt gestreefd naar een natuurlijk waterpeil en zo min mogelijk peilverschillen.

GEZONDHEID & GELUK

De buitenring en het voor het publiek opengestelde deel van het park zijn toegankelijk voor iedereen en laten bezoekers ongerepte natuur op een avontuurlijke manier ontdekken.

Het park draagt bij aan gezondheid van bezoekers, medewerkers en omwonenden en verbindt mensen met Flevolandse natuur. De Oostvaardersplassen dragen regionaal, nationaal en internationaal bij aan meer waardering voor natuur en daarmee aan de keuze voor een bewuste & verantwoorde levenswijze.

TOELICHTING OP DE PRESTATIEGEBIEDEN

Het ELSIA model biedt inhoudelijke structuur voor het werken aan integrale duurzaamheid. Met 'integrale duurzaamheid' wordt bedoeld: het afwegen en aansturen op de realisatie van de prestatiedoelen die voor alle ELSIA categorieën zijn opgesteld.

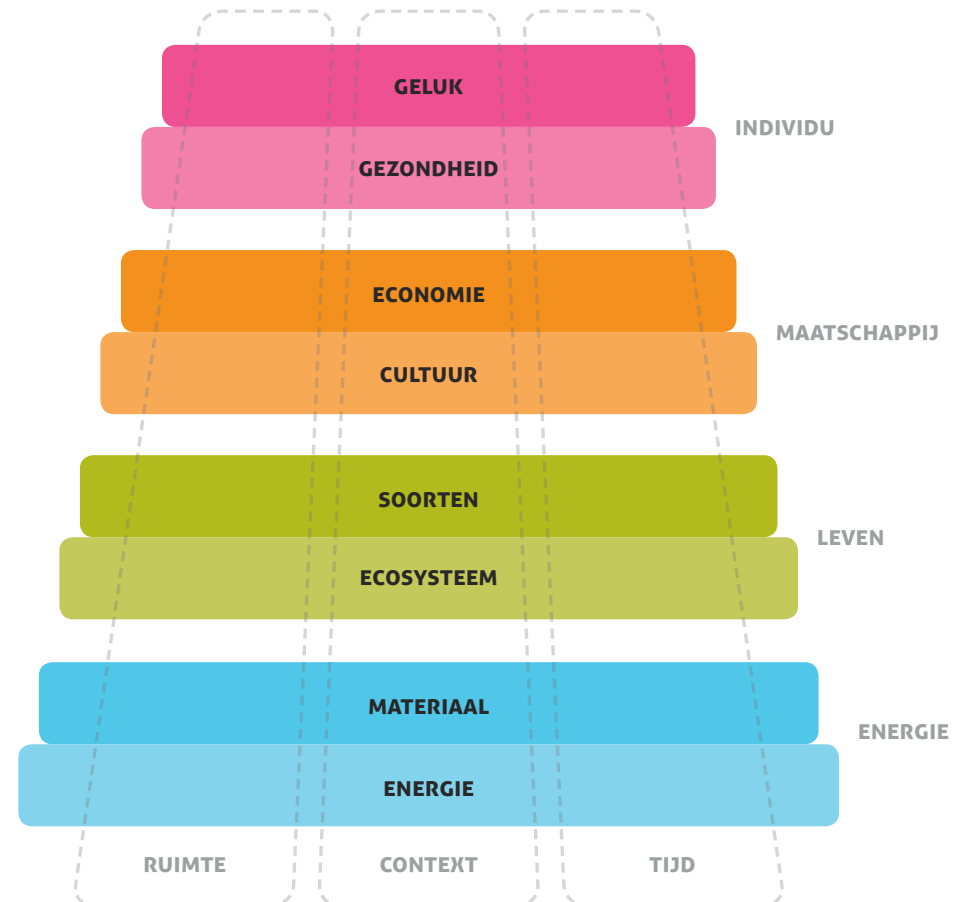
ELSIA maakt onderscheid tussen de prestatiegebieden:

- › **Energy:** Energie & materialen
- › **Life:** Ecosysteem & biodiversiteit
- › **Society:** Cultuur & Economie
- › **Individual:** Geluk & Gezondheid
- › **Actions:** Acties

ELSIA wijst op de relaties en afhankelijkheden tussen de niveaus. Het individu staat bovenaan. Het is afhankelijk van alle lagen eronder. Onze lichamen zijn opgebouwd uit energie en materialen, onze levensbehoeftes halen we uit onze leefomgeving en wij leven in onze cultuur en economie. Ecosystemen zijn afhankelijk van energie en materialen, maar zonder menselijke cultuur en economie kunnen ze ook (en soms wel beter) functioneren.

Dit diagram is niet alleen een manier om onderwerpen te rangschikken, het vormt ook het uitgangspunt voor het werkproces dat Except hanteert voor het werken aan integrale duurzaamheid. De methodiek heet 'Symbiosis in Development' (SiD). SiD legt de nadruk op de relaties tussen objecten en mensen in de dimensies van ruimte, context en tijd, en niet op de objecten zelf.

De acties (bijvoorbeeld: functies en het programma in en om het park) leggen de relaties en bepalen welke interactie ontstaat tussen bouwwerken, mensen, activiteiten en de omgeving.

› ELSIA-8 indicator set

SPECIFICERING VAN DE PRESTATIEDOELEN

De prestatiedoelen zijn nader ingevuld door per prestatiegebied KPI's te formuleren. De hiernaast geformuleerde KPI's vormen het uitgangspunt voor de doorontwikkeling van het park. Ieder project onderbouwt hoe het bijdraagt aan de realisatie van de KPI's en monitort de voortgang per prestatiegebied.

ENERGIE

De energievoorziening van alle parkfuncties functioneert klimaatneutraal en autonoom op lokaal opgewekte energie uit hernieuwbare bronnen.

- › Energievoorziening functioneert op lokale en hernieuwbare bronnen en maakt op verantwoorde wijze gebruik van biomassa van het land en het water.

MATERIAAL

Voor de ontwikkeling en exploitatie van het Park wordt gewerkt met kringlopen en verantwoorde en gezonde materialen.

- › In 2030 produceert het park geen afval.
- › Het park gebruikt natuurlijke materialen die uit het gebied (met name de buitenring) komen.
- › In 2030 heeft het park gesloten kringlopen voor ingekochte (bouw)materialen en de waterketen.

MOBILITEIT

In de kern & binnenring van het park komen alleen schone, stille en actieve vervoersmiddelen.

- › In 2030 is de kern en de binnenring van het park alleen toegankelijk voor stille (max. 60 dB(A) en duurzame vormen van mobiliteit en transport. In het bijzonder wordt ingezet op actieve vervoersmiddelen zoals bijvoorbeeld fietsen, wandelen en roeien. Voor specialistisch beheermaterieel wordt actief gezocht naar duurzame alternatieven.
- › In 2030 is de buitenring van het park alleen toegankelijk voor duurzame vormen van mobiliteit en transport.
- › Het park stimuleert duurzame vormen van mobiliteit voor bezoekers en medewerkers en transport van goederen.

ECOSYSTEEM

Het behoud van het gebied, haar natuurlijke processen, de vrije ontwikkeling van de natuur en de Natura2000 doelen staan voorop.

- › In 2030 is het Nationaal Park een internationaal erkend en gewaardeerd voorbeeld van een door mensen gemaakt gebied waar wildernis ontstaat door ruimte voor natuurlijke processen.
- › In 2030 is connectiviteit met omringende (inter) nationale natuurgebieden gerealiseerd.
- › De Oostvaardersplassen biedt ruimte voor onderzoek naar het ontstaan en begrijpen van veerkrachtige natuurlijke ecosystemen en de dilemma's die optreden; zoals bijvoorbeeld het welzijn van grote grazers en de impact van menselijk handelen.
- › Voor een breed publiek is de diversiteit van inheemse flora en fauna, en het vermogen om adequaat te reageren op verstoringen, inzichtelijk en herkenbaar gemaakt.

SOORTEN

Het park biedt ruimte en voorziet in de levensbehoefte van inheemse flora en fauna.

- › De biodiversiteit en biomassa (zoals de grootte van kuddes en vogelgemeenschappen) van de Oostvaardersplassen ontwikkelen zich autonoom en met minimale invloed van menselijk handelen.
- › Alle gebouwen en infrastructuur dragen bij aan en staan ten dienste van de soorten (flora en fauna) van het park.
- › Inrichting en beheer van de buitenringzone versterkt de natuurwaarden van het park.

CULTUUR

Het park verbindt mensen, draagt bij aan waardering van de natuur en een klimaat voor bewust en duurzaam handelen.

- › Het park heeft een veerkrachtige organisatie- en besluitvormingsstructuur en reageert flexibel en adequaat op veranderingen, behoeften en innovaties.
- › Het park draagt actief bij aan en nodigt uit tot (inter)nationale kennisuitwisseling omtrent duurzaam beheer en exploitatie van het park.
- › Het park wordt ontwikkeld, beheerd en geëxploiteerd in partnerschap met de inwoners, ondernemers en organisaties van Flevoland.

ECONOMIE

De exploitatie is financieel robuust en de bestuurlijke en uitvoerende organisaties zijn veerkrachtig opgezet. Het park onderbouwt zijn bijdrage aan de lokale economie.

- › De financieel veerkrachtig van de exploitatie is groot dankzij een diversiteit in inkomstenbronnen en een open houding voor nieuwe verdienmodellen en manieren van kostenbesparing.
- › In 2030 kan het park expliciet maken wat de bijdrage is aan de lokale economie en werkgelegenheid.
- › Economische waarde van natuur is zichtbaar en gekoppeld aan investeringen.
- › Het park heeft internationaal naamsbekendheid en aantrekkingskracht voor ondernemers en investeerders voor bijvoorbeeld ecotoerisme en duurzaam recreatie.

GEZONDHEID

Nationaal Park de Oostvaardersplassen draagt bij aan gezondheid van bezoekers, personeel en omwonenden.

- › De rust, ruimte en vrije natuur dragen bij aan het welzijn van bezoekers.
- › Het park stimuleert actieve en avontuurlijke vormen van recreatie.
- › Het park en zijn faciliteiten bieden een positieve en gezonde werkomgeving voor medewerkers.
- › Het park speelt een positieve rol in preventieve en curatieve zorg.

GELUK

Het park is toegankelijk voor iedereen en speelt in op de wens om de natuur op een avontuurlijke manier te ontdekken.

- › Iedere bezoeker van de Oostvaardersplassen gaat met een tevreden gevoel, bewondering voor de natuur en inspiratie voor een gezonde en verantwoorde levensstijl naar huis.
- › Er is voor alle leeftijden, leefstijlen en nationaliteiten wat (avontuurlijks) te doen in elk seizoen en weertype.
- › De buitenring van het park is toegankelijk voor iedereen.

4. PARKPRINCIPES

PARKPRINCIPES

De Parkprincipes zijn bedoeld voor iedereen die betrokken is bij de doorontwikkeling en exploitatie van Nationaal Park de Oostvaardersplassen. Ze beschrijven de uitgangspunten voor onze instelling en manier van werken. Ze beschrijven 'hoe' we willen werken en samenwerken.

De Parkprincipes dienen als startpunt bij nieuwe ontwikkelingen en als ijkpunt om onderweg te meten of we volgens onze eigen gedragscode werken. Ze helpen ons om een toekomstbestendig beleid te voeren en om anderen uit te nodigen en te inspireren om ook volgens deze uitgangspunten te werken.

9 PRINCIPES

- 1 We zorgen ervoor dat onze acties ten dienste staan van de natuur en natuurlijke processen.
- 2 We zijn open, transparant en leggen verantwoording af over de impact van onze acties.
- 3 We denken in kringlopen en vanuit het idee 'minder is meer'.
- 4 We maken gebruik van wat lokaal aanwezig is in materiële en niet-materiële zin.
- 5 We kiezen de meest duurzame beschikbare oplossingen.
- 6 We gaan mee met onze tijd en leren van onze eigen acties en van anderen.
- 7 We zoeken actief verbinding met de omgeving en bieden derden de mogelijkheid om bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling van het park.
- 8 We zijn eerlijk, rechtvaardig en werken samen.
- 9 We koesteren diversiteit in alle facetten.

“De woorden van de parkprincipes zullen tot leven komen en betekenis krijgen door menselijk handelen, en door ze op elk niveau als beginsel te nemen voor het ontwerp van alle parkfuncties.”

› Uitzicht op één van de vele meren - foto: Except

5. HANDELEN NAAR DE DOELEN EN PARKPRINCIPES

Het gepresenteerde raamwerk dient als uitgangspunt voor alle toekomstige projecten voor de doorontwikkeling van de Oostvaardersplassen. Projecten stellen voor alle prestatiegebieden een specifiek doel op. Elk project beschrijft welke bijdrage het levert aan de realisatie van de parkdoelen.

STUREN OP PRESTATIEDOELEN

De voorgestelde duurzaamheidsaanpak biedt een transparant en werkbaar raamwerk om de ecologische, economische en sociale impact van het park te onderbouwen en te monitoren. In de komende maanden zullen de werkgroepen (en later ook het parkmanagement) de beschreven doelen, de voorgestelde aanpak met prestatie-indicatoren en de parkprincipes moeten omarmen en bekrachtigen.

De set van prestatie-indicatoren maakt het mogelijk om actief te sturen op alle duurzaamheidsaspecten. Projectgroepen onderbouwen vanuit hun eigen context hoe hun project bijdraagt aan de prestatie-indicatoren. Deze uniforme werkwijze biedt houvast voor individuele projecten en maakt het mogelijk om op parkniveau de invulling en realisatie van de parkdoelen in de tijd inzichtelijk te maken. Het is aan het parkmanagement en de bestuursorganisatie om te sturen op de realisatie van deze doelen en het werken met de prestatie-indicatoren.

HANDELEN NAAR DE 9 PRINCIPES

Om de parkprincipes tot leven te brengen is het van belang dat betrokkenen de principes vaak -zo niet dagelijks- zien. De principes moeten gaan leven onder alle betrokken medewerkers en partners. Bij de Floriade in Venlo zijn de parkprincipes op alle toegangsdeuren zichtbaar gemaakt. Dit heeft er voor gezorgd dat medewerkers en bezoekers de principes kende en elkaar dagelijks bleven aanspreken op het naleven van deze principes.

Ook in de communicatie naar externe stakeholders en bezoekers vervullen de parkprincipes een belangrijke rol. Ze inspireren anderen om zelf ook te handelen naar de duurzaamheidsprincipes van het park.

› Lorimerlite Framework
Foto door Astris1 (Wikipedia Commons)

ADVIES VAN DE WERKGROEP VOOR HET VERVOLG

De werkgroep duurzaamheid heeft deze visie opgesteld om de duurzame doorontwikkeling van het park op een robuuste manier vorm te geven. Wij raden andere werkgroepen en toekomstige projectgroepen aan om de parkprincipes, doelen en de structuur voor de prestatiedoelen over te nemen en toe te passen.

We adviseren alle werkgroepen om expliciet aan te geven op welke wijze hun project bijdraagt aan de in dit document gepresenteerde prestatiedoelen. Door de uniforme werkwijze en structuur te gebruiken voor de prestatiedoelen te gebruiken wordt het mogelijk om de bijdragen van alle projecten met elkaar in verband te brengen en de voortgang van de doelrealisatie te monitoren.

Wij raden het parkmanagement en de coördinatoren die betrokken zijn bij de doorontwikkeling van Nationaal Park de Oostvaardersplassen aan om de gepresenteerde structuur uit te dragen en om actief te sturen op het gebruik van het gepresenteerde raamwerk. Zo kan het management borgen dat in alle projecten op een integrale manier aandacht besteden aan de duurzame doorontwikkeling van de Oostvaardersplassen.

Tot slot raden we de andere werkgroepen die momenteel werken aan de aanvraag van de status als Nationaal Park aan om het inspiratieboek (deel 2 van deze visie) te bestuderen. Hierin staan voorbeelden van concrete maatregelen die bijdragen aan de in dit document gepresenteerde

doelen. Deel 2 dient als inspiratie en is niet bedoeld als een compleet overzicht. Daarmee nodigen wij andere projectgroepen van harte uit om deze voorbeelden aan te vullen en per deelproject een eigen strategie en invulling op te stellen.

DUURZAAMHEIDSRUTEKAART

Indien alle projectgroepen de voorgestelde structuur hanteren, kan de werkgroep duurzaamheid de plannen van de andere werkgroepen gebruiken om een duurzaamheidsroutekaart op te stellen waarin onderbouwd wordt met welke maatregelen en in welk tempo het park haar duurzaamheidsambities kan realiseren. Wij kijken daar naar uit en ondersteunen andere projectgroepen daar graag bij.

AFBEELDINGEN

De grootste zorg is besteed aan het identificeren van alle copyright rechten en auteurs en het verkrijgen van toestemming voor het gebruik van beeld. Echter, mochten we dit vergeten zijn in individuele gevallen, dan zouden we zeer dankbaar zijn als de copyright eigenaar ons hierover informeert en de mogelijkheid biedt de zaak te herstellen.

This document is covered by a **Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0) license**. View the license here: creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode

You are free to:

- › **Share** — copy and redistribute the material in any medium or format
- › **Adapt** — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms. Under the following terms:

- › **Attribution** — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
- › **ShareAlike** — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- › **No additional restrictions** — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material. Copyright of individual images and texts remain with the original copyright holder.

COLOFON

DIT DOCUMENT IS OPGESTELD DOOR

Except Integrated Sustainability
 Stadhuisplein 15
 3012 AR Rotterdam
 www.except.nl
 info@except.nl

TEAM

Michiel van der Vight
 Albertien Perdok

IN OPDRACHT VAN

Provincie Flevoland
 Postbus 55
 8200 AB Lelystad

OPDRACHTGEVERS EN WERKGROEPLEDEN

Carina van Dijk	(Provincie Flevoland)
Suus Boerma	(Staatsbosbeheer)
Ronald Stiefenhagen	(Staatsbosbeheer)
Gert-Jan van de Bovenkamp	(Gemeente Almere)
Jolanda van Dijk	(Gemeente Lelystad)

Gemeente Almere

"Natural capital is easy to overlook because it is the pond we swim in. One can live perfectly well without ever giving a thought to the sulfur cycle or wetland functions. Only when the benefits nature provides are disrupted do we take notice."

PAUL HAWKEN